

ARBETAREN Zenit

HEM | CHRISTIAN VALUES | DEBATT | INITIERAT | INRIKES | INTERVJUN

I upploppens men de inställda upprorens tid

17 NOVEMBER 2011 Arbetaren Zenit

Text & Foto: Jane Morén

Världen innehåller förtryck men också stjärnor. Det säger Johannes Anyuru, årets mottagare av Stig Sjödinpriset. Stig Sjödin var arbetarpoeten som diktade på ett sätt som Daniel Suhonen, chefredaktör på Tiden, menar behövs i dagens arbetarrörelse: att

poesin fungerar som samtal ut ur förtrycket.

Den 13 oktober var det dags igen för årets dag till minne av arbetarpoeten Stig Sjödin. Poeten som inspirerat så många av dagens poeter, inte minst Johannes Anyuru, årets mottagare av Stig Sjödinpriset. Anyuru skriver om livet och människorna i förorten. Det är där dagens arbetare bor, menade Daniel Suhonen, chefredaktör för Tiden, som läste ett tal till Anyuru om vad hans poesi betytt för honom. Daniel Suhonen och Johannes Anyuru är årsbarn, båda födda 1979. Anyuru debuterade 2003 med *Det är bara gudarna som är nya* och har sedan dess gett ut tre diktsamlingar och en roman. Hans skrivande har ofta beskrivits som en modern variant av de grekiska dramerna, men Daniel Suhonen menar att han direkt uppfattade att Anyuru skrev arbetarlitteratur. ”Han skrev om människorna i förorten, de som hade typiska arbetaryrken av idag”.

Suhonen talar om klassamhället och om en viktig rad i Stig Sjödens dikt ”Sotfragment”, ur samlingen med samma titel, och som han vill se i 2000-talets arbetarrörelse: ”...den osynliga nåden”.

Dikten (1954) lyder i sin helhet:

*”Motsträvigt och med hjärtat fyllt av trots
erkänner jag detta;
det var inte sotet, dammet, smutsen,
inte heller hemgång med musklerna
skälvande i kramp och ögat urgröpt
av natters vaka,
inte heller valkarna
som var förnedringen.
Nej, det var den osynliga nåden
att få slita ut sig,
den stora favören att få välja
där val ej fanns.”*

– Att poesin är samtal om vägar ur förtrycket. Att arbetarrörelsen behöver sådan poesi som Johannes skriver. Behöver röster som berättar om hur det är där ute, att bli utsliten för att man måste jobba mycket mer än man orkar för att ens arbete betalas så dåligt.

Precis när han säger den meningen rosslar en gammal man ur publiken till och segnar ner från stolen. Någon ropar ”Kurt!” och plötsligt pågår frenetiska upplivningsförsök på golvet i stolsraderna. Den gamle, gråhåriga mannen har fått hjärtstillestånd. En läkare efterfrågas bland publiken, men här finns såklart ingen läkare – här sitter åldrade arbetare som funnit en själsfrände i Stig Sjäöins och andra arbetarpoeters diktning. Mannen räddas dock tillbaka av en stark kvinna som frenetiskt trycker hans bröst i pumpande regelbundna tryck tills han vaknar upp och sedan förs med ambulans till sjukhuset. Stämningen är något skakad men samtidigt förvånansvärt lugn och snart återgår allt till programmet. Suhonen dricker lite vatten och ser ut över publiken.

Idel gråhåriga damer och herrar, några helt vithåriga, som Stig Sjäöins syster, som dagen till ära är här. Hon har kommit tillsammans med en hel busslast från Sandviken, där Stig Sjäöinsällskapet har sitt säte. Med är bland annat författaren Bernt-Olov Andersson som varit med och gjort årets Stig Sjäöinskrift och ett tidigare år tilldelats priset.

”Upploppens men de inställda upprorens tid” Så sammanfattar Suhonen tiden vi lever i just nu. Han pratar om hembygd, om att förorten är lika mycket hembygd som någon annan plats.

– Vi är lika goda, våra drömmar lika stora säger han och vänder sig direkt mot Anyuru:

– Man säger att din poesi föddes ur Illiaden, men jag ser arbetarrörelsen i din poesi. Dagens omänskliga flyktingpolitik. I din poesi ser man att du ser att alla människor har band till alla andra och det är något jag tycker saknas idag. Du tar de människor du skildrar på allvar, du gör människor av arbetare, människor av förortsbor. Varenda diktrad är politisk.

Suhonen berättar också om Anyurus integritet, hur svår han är att nå, hur man söker honom i veckor inför ett bokat framträdande.

– Så en dag ringer telefonen, som att det ringer i en telefonkiosk medan man går på gatan. Man går in och lyfter luren och där är Johannes, han säger ”Jag kommer”, sedan lägger han på. Och kommer gör han alltid. Du håller alltid ord, för ord är viktiga för dig. Men du håller distansen till alla. Det här är dagens arbetarlitteratur.

Publiken är med, de tycker om hans tal. Anyuru pratar mycket mellan dikterna han läser. Skrattar ofta och leker en del med att byta perspektiv, underklass, överklass bara genom hur han pratar. Publiken skrattar igenkännande, roade av driften med överklassen. Han berättar också om sin pappa som alla år i Sverige varit ansluten till Metall och hur han mottog beskedet om att sonen tilldelats Stig Sjödinpriset: ”Bra, nu får du tillbaka alla fackavgifter jag betalat under åren”.

Publiken skrattar och Anyuru fortsätter att berätta om pappan som ursprungligen kommer från Uganda där han var pilot. Här i Sverige har han arbetat som mekaniker. Hans pappa är speciellt fäst vid en rad i en dikt som finns i sonens diktsamling Omega från 2007, ”en hand tung av bly”.

Första gången Johannes Anyuru kom i kontakt med poesi var på gymnasiet och han minns precis titeln på antologin som fick honom att börja skriva.

– Jag satt på en svensklektion och bläddrade i antologin Från Dickens till Delblanc när jag kom till kapitlet med titeln ”Undergroundpoesi”. Det var ordet underground som fick mig att stanna upp, det hade en dragningskraft på mig, allt som var lite mystiskt, hemligt. Det var en dikt där av Allen Ginsberg som handlade om Vietnamkriget och jag kan fortfarande minnas alla bilder texten fick mig att se.

Anyuru blev så gripen av dikten att han kopierade upp den och klistrade upp den på väggen i sitt pojkrum.

– Det var då jag började skriva poesi. Jag har alltid velat skapa, jag har det från min mamma. Jag har aldrig haft känslan att jag inte skulle kunna, jag också, och poesin kom naturligt för mig, jag bara började skriva och var väldigt influerad av hiphopen.

De första åren höll han skrivandet hemligt samtidigt som han pluggade och arbetade på ett gruppboende. När han fick sitt första stipendium beslöt han sig för att ta ledigt två månader och bara skriva.

– Jag bara skrev om den verklighet jag kände till, människorna i min förort.

Anyuru läser vidare ur sina samlingar – ”Det där var nog det bästa jag skrivit höll jag på att säga”, avslutar han några diktrader.

Han läser några av de många porträtten, ”Hej Joe”, som handlar om en av hans vänner, Jonas, som en natt blev irriterad och besviken på en dörrvakt och gjorde en karatespark några centimeter från vaktens näsa. Anyuru stod precis bredvid och gick sedan hem och skrev dikten. Det var just de små porträtten på människorna som Johannes inspirerades av när han läste Stig Sjäöins poesi.

– Min senaste bok Städerna inuti Hall känns lite dystopisk och efter den gjorde jag de få politiska aktioner jag gjort. Förtrycket finns, men också stjärnorna, avslutar han. Så får han blommorna, diplommet, checken på 40 000 kr och Stig Sjäöins alla diktsamlingar, en rejäl trave. Sedan stannar han kvar, signerar affischer, tar emot hyllningar. Han känner sig hemma. Så beskriver han känslan av att komma till Stig Sjäöinsällskapetets årliga sammankomst. Han berättar att han oftast brukar känna sig alienerad från publiken när han kommer ut på läsningar, men att här känner han inte så. Han tror det beror på en naturlig klasskänsla, att vara bland likar.

Jane Morén

kulturen@arbetarenzenit.se